

Bruxelles, 8 noiembrie 2024
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Stimularea unor competențe adaptate exigențelor viitorului și a competitivității prin intermediul învățământului superior – <i>Dezbattere de orientare</i>

În urma consultării Comitetului pentru educație, președinția a elaborat nota de informare din anexă, care este transmisă drept bază pentru dezbaterile de orientare ce va avea loc cu ocazia reuniunii Consiliului Educație, Tineret, Cultură și Sport din 25 noiembrie 2024.

Stimularea unor competențe adaptate exigențelor viitorului și a competitivității prin intermediul învățământului superior

Notă de informare din partea președinției

Abordarea neconcordanțelor de competențe și a lacunelor în materie de competențe

Raportul Draghi din 2024¹ subliniază că UE trebuie să abordeze de urgență lacunele sale în materie de competențe pentru a-și menține și a-și spori competitivitatea pe scena mondială, întrucât în prezent Europa rămâne în urmă, în special față de Statele Unite și China. Raportul afirmă că rezultatele slabe în ceea ce privește competențele de bază reprezintă un obstacol semnificativ în calea constituirii unei forțe de muncă calificate. Acesta subliniază, de asemenea, că deficitul de lucrători cu înaltă calificare sunt susceptibile să se acutizeze în timp. Previziunile pentru 2035 indică cele mai pronunțate deficite de forță de muncă în cazul ocupațiilor nemanuale, care presupun o înaltă calificare, adică cele care necesită un nivel ridicat de educație, determinate de nevoile de înlocuire ca urmare a pensionărilor și a cerințelor în schimbare de pe piața forței de muncă. Raportul sugerează că această lacună în materie de competențe este accentuată de lipsa de aliniere între sistemele de educație și formare și cerințele în materie de forță de muncă, afectând capacitatea Europei de a concura în mod eficace într-o economie mondială care evoluează rapid. Acesta identifică domeniile critice în care Europa trebuie să își consolideze forța de muncă, și anume tehnologiile digitale, industriile verzi și tehnologiile avansate. Dacă se concentrează asupra unor inițiative de perfecționare și recalificare, în special în aceste sectoare strategice, Europa poate construi o forță de muncă mai competitivă, mai inovatoare și mai rezilientă, capabilă să stimuleze creșterea durabilă.

¹ Raport privind viitorul competitivității europene, prezentat de Mario Draghi la 9 septembrie 2024.

Raportul Draghi pledează pentru o abordare europeană a dezvoltării competențelor, prin mobilizarea colaborării dintre instituțiile de învățământ superior, guverne și sectorul privat. Acesta sugerează promovarea unor parteneriate transfrontaliere puternice prin care să se asigure o corelare între instituțiile de educație și formare și nevoile industriei. Prin cumularea contribuțiilor diferitelor părți interesate, statele membre ar putea răspunde cererii de competențe din întreaga Europă prin intermediul sistemelor lor de educație și formare. Astfel studenții ar putea acumula cunoștințele, aptitudinile și competențele esențiale pentru succesul în economia mondială. Dobândirea de noi competențe nu numai că sporește capacitățile profesionale, dar și contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea personală a individului și îi permite să beneficieze de o învățare pe tot parcursul vieții.

UE a lansat mai multe inițiative-cheie menite să abordeze dezvoltarea competențelor, inclusiv spațiul european al educației, Agenda europeană pentru competențe, Planul de acțiune pentru educația digitală și Pactul pentru competențe. Programul Erasmus+ și alte programe de schimb naționale și regionale joacă, de asemenea, un rol vital în dezvoltarea competențelor prin finanțarea unor proiecte de mobilitate și cooperare care sporesc oportunitățile de învățare la nivel transfrontalier.

Proiectul privind diploma europeană

Potrivit comunicării Comisiei², proiectul care vizează diploma europeană ar urma să contribuie, de asemenea, la abordarea lacunelor în materie de competențe prin încurajarea dezvoltării unor programe pentru o diplomă comună care să se alinieze îndeaproape la nevoile actuale și viitoare ale pieței forței de muncă din statele membre. Diploma europeană ar încerca să permită punerea în comun a resurselor și a expertizei, oferind cursanților acces la competențe și cunoștințe de vârf care sunt esențiale în sectoare emergente precum tehnologiile verzi și industriile digitale. Consiliul urmează să definească mai exact criteriile aferente diplomei europene propuse, de exemplu în ceea ce privește relevanța pentru piața forței de muncă. Discuțiile care au avut loc în cadrul procesului de creare în comun a unei posibile diplome europene au abordat relația cu Procesul Bologna, aspecte interne și externe legate de asigurarea calității și dezvoltarea inițiativelor propuse având în vedere competențele naționale. Sunt necesare deliberări suplimentare, în special având în vedere, printre altele, raportul privind rezultatele finale ale proiectelor de experimentare a politicilor, inițiate de Erasmus+, privind o etichetă de diplomă europeană și un posibil statut juridic european pentru alianțele instituțiilor de învățământ superior. Cu toate acestea, pentru a aborda pe deplin neconcordanțele de competențe și lacunele în materie de competențe, Europa are nevoie de diversitatea programelor pentru o diplomă comună și pentru o diplomă dublă, precum și de acțiuni vitale de mobilitate și schimburi, cu recunoașterea deplină a creditelor pentru toți studenții. Chestiunea finanțării unei eventuale diplome europene – atât pentru instituțiile de învățământ superior, cât și pentru studenți – este, de asemenea, esențială din punctul de vedere al competitivității și trebuie discutată în detaliu. Viabilitatea financiară pe termen lung și asigurarea egalității de șanse pentru toate instituțiile de învățământ superior sunt esențiale pentru asigurarea unei creșteri socioeconomice echitabile și incluzive în Europa.

² Comunicarea Comisiei din 27 martie 2024 privind un model pentru o diplomă europeană [COM(2024) 144 final].

Sprijinirea instituțiilor europene de învățământ superior în vederea sporirii competitivității

Raportul Draghi subliniază că, deși are o bază educațională solidă, Europa a avut dificultăți în valorificarea acestui potențial pentru creșterea economică și competitivitate. În plus, raportul subliniază că, deși Europa excelează în ceea ce privește nivelul general de instruire – înregistrând o proporție semnificativă din totalul populației a persoanelor care dețin diplome de învățământ superior – aceasta nu reușește să furnizeze suficienți absolvenți cu înaltă calificare în domenii critice, cum ar fi știința, tehnologia, ingineria și matematica (STIM). Instituțiile de învățământ superior europene au potențialul de a înzestra studenții cu competențe de vârf și de a stimula inovarea. Raportul Draghi recomandă creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare și crearea unor ecosisteme de inovare care să asigure conexiuni între instituțiile de învățământ superior, întreprinderile nou-înființate și industrie. Aceste ecosisteme ar permite instituțiilor de învățământ superior să acționeze ca centre de progres tehnologic, generând inovații radicale în domenii precum IA, energia verde și biotehnologia. Prin transformarea instituțiilor de învățământ superior europene în centre de cercetare și activitate antreprenorială de vârf, UE poate promova inovații tehnologice radicale care nu numai că sporesc competitivitatea la nivel mondial, ci și creează locuri de muncă de mare valoare și atrag talente.

În plus, inițiativele UE, cum ar fi alianțele universităților europene și programele Erasmus+ și Orizont Europa, sunt esențiale pentru promovarea cooperării transnaționale, permițând instituțiilor de învățământ superior să facă schimb de bune practici, de resurse și de metode de predare inovatoare. Colaborarea transnațională nu numai că îmbunătățește calitatea educației și formării, ci și contribuie la cultivarea unei forțe de muncă diversificate și adaptabile, care este esențială pentru stimularea inovării și a creșterii economice în UE. Această interacțiune dinamică dintre educație, cercetare și industrie poate permite instituțiilor de învățământ superior să joace un rol esențial în modelarea unei economii a UE competitive și reziliente, care să fie capabilă să facă față provocărilor viitorului.

În lumina informațiilor prezentate, președinția invită miniștrii să aibă în vedere întrebările de mai jos pentru o discuție pe această temă.

1. Cum am putea stimula competențe adaptate exigențelor viitorului și competitivitatea prin intermediul proiectului privind diploma europeană?
2. Cum pot fi sprijinite instituțiile europene de învățământ superior pentru a deveni motoare ale competitivității UE la nivel mondial?